

ג ל י ד נ ו ת ל ע י ר ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
ערוכים בידי נחמה ליכוביץ
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

יתר (תשי"ח)

כ ה - י"א שבת

א. שאלו כללית:

1. הוזה את פסוקינו למצות השבת בפרשת כי תשא ל"א - י"ז
ולמצות השבת בעשרת הדברות שבפר' ואתחנן,
דברים י' י"ב - ט"ו.
מה ההבדל בין שלשת המקומות בטעם הניתן לשבת?
2. נאמר בתפילת שחרית לשבת:
"ישמח משה במתנת חלקו... ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם
שמירת שבת, וכן כתוב בתורתך: (שמות ל"א ט"ז) "ושמרו בני ישראל
את השבת לעשות את השבת..."
ומקשין מפרשי הסדור: למה לא הוראו כאן הפסוקים מתוך עשרת הדברות,
"זכור את יום השבת לקדשו..." הן לפני כן מדובר ב"שני לוחות
אבנים" אשר הוריד בידו?
ישב את הפליאה.

ב. זכור את יום השבת לקדשו.

- רש"י: וכן פתורנו: תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ
יפה, תהא מזמינו לשבת.
רשב"ם: כל זכירה עונה על ימים שעברו, כמו (דברים ל"ב): "זכור ימות עולם",
(שמות י"ג ג') "זכור את היום הזה אשר יצאתם מצרים"; (דברים ט"ז ז')
"זכור אל תשכח את אשר הקצת את ה' אלוקיך במדבר" - אף כאן "זכור את
יום השבת של ששת ימי בראשית, כמו שמעשך והולך" כפי ששם ימים עשה ה' -
ולפיכך נכתב כאן "זכור" כדי לקדשו, להיות שובת ממלאכה.
ספורנו: זכור: היה תמיד זוכר את יום השבת בעסקיך בימי המעשה כמו "זכור את
אשר עשה לך עמלק". וזה תעשה, כדי שתוכל לקדשו. הנהיר שיסדר האדם
עסקיו בימי המעשה באופן שיוכל להסתיי דעתו מיום השבת.

1. מה בין רש"י לרשב"ם בפרוש המלה "זכור"?
2. למי משניהם יש להביא סיוע מן הפסוקים הבאים:
ישעיה מ"ז ז': ...לא זכרה אחריתה
איכה א' ט': ...לא זכרה אחריתה.
3. האם הלך ספורנו בדרך של אחד משני המפרשים הראשונים או בחר
לו דרך שלישית?

ג. ששת ימים תעבד

- מכילתא דרשב"י: רבי אומר הרי זו גזרה אחרת, שכשם שנצטוו ישראל על מצות
עשה של שבת - כך נצטוו על המלאכה.
אבות דר' נתן י"א: שמעיה אומר: אהוב את המלאכה... כיצד? מלמד שיהא אדם
אוהב את המלאכה ואל יהיה שונא את המלאכה, שכשם שהתורה נתנה בברית, כך
המלאכה נתנה בברית, שני "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי
שבת לה' אלוקיך".
ר' יהודה בן-בתירא אומר: מי שאין מלאכה לעשות - מה יעשה? אם יש
לו חצר חרבה או שדה חרבה, ילך ויתעסק בה, שני "ששת ימים תעבד ועשית
כל מלאכתך". ומה ת"ל: "ועשית כל מלאכתך"? להביא את מי שיש לו חצרות
או שדות חרבנות, ילך ויתעסק בהן.

1. הסבר במה סוגות הדרשות האלה מפתחו של מקרא?
כיצד אפשר להוכיח שאין להביאם כפשוטו של פסוקנו?
2. מה מוסיף זלושו של ר' יהודה בן בתירא על הדרש הראשון?
מה הוא דיוקו מן הפסוק?

ד. ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך.

רש"י: כשתבוא שבת יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה, שלא תוזהר אחר מלאכה.
חזקוני: הרבה ממלאכתך, דוגמת (שמות ט"ז י"ד) "את כל מגפותי".

- 1xx. מה קשה לשניהם ומה ביניהם ביישוב הקושיה?
2xx. מהי ראית חזקוני משמות ט"ז י"ד?
3xx. היכן מצינו דרך לשון זו בתורה?

השאלות המסומנות x קשות והמסומנות xx קשות ביותר. יענה כל אחד לפי הבנתו.